

Stanovisko k vyhlášení NP Křivoklátsko

Předkládací zpráva:

Zastupitelstvo kraje podporuje na základě doporučení Rady SK vyhlášení národního parku (dále jen NP) Křivoklátsko.

Předkladatel:

Mgr. Jana Skopalíková, radní pro oblast životního prostředí a zemědělství

Zpracovatel:

Ing. Josef Keřka, Ph.D., vedoucí Odboru životního prostředí a zemědělství

Projednáno:

Mgr. Jan Louška, ředitel krajského úřadu

Doporučení: ANO – NE

Související usnesení:

046-26/2021/RK ze dne 17. 6. 2021

Návrh usnesení:

Zastupitelstvo kraje po projednání

I. p o d p o r u j e

záměr na vyhlášení Národního parku Křivoklátsko a prostřednictvím Ministerstva životního prostředí České republiky iniciaci dopracování odborných podkladů, přípravu návrhu na jeho vyhlášení a zahájení jednání o připravovaném návrhu s dotčenými samosprávami

Příloha:

1. Důvodová zpráva

Příprava vyhlášení národního parku Křivoklátsko

Předkládaný materiál je zpracován na základě informací, poskytnutých Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR na vyžádání výboru pro životní prostředí Středočeského kraje.

Přírodní oblast Křivoklátsko se rozkládá v západní části Středočeského kraje s přesahem do kraje Plzeňského. Téměř dvě třetiny rozlohy území pokrývají komplexy listnatých a smíšených lesů. Území je z hlediska ochrany přírody chráněno již 43 let jako chráněná krajinná oblast a biosférická rezervace UNESCO. V porovnání s podobnými krajinami v Evropě je Křivoklátsko zvláštností. Vysoká hodnota území je doložena zachováním více než 1800 druhů cévnatých rostlin, v lesích pestrost tvoří více jak různých 50 druhů dřevin, hnízdí zde kolem 120 druhů ptáků a unikátní druhová rozmanitost je mezi bezobratlými, vázanými především na lesní společenstva v teplé oblasti. Jedná se o malebnou krajinu, která je také nazývána krajem Oty Pavla a do povědomí české veřejnosti se dostala i díky filmovému zpracování literárních děl tohoto spisovatele. Právě proto se již v době zřízení CHKO a později opakovaně vedly odborné diskuze o tom, zda zde není prostor pro vytvoření nového Českého národního parku. Tyto diskuze v roce 1998 vyústily v usnesení vlády - kteréuložilo tuto možnost řádně prověřit. V novém tisíciletí pak již začaly konkrétní přípravy na vyhlášení části území Národním parkem Křivoklátsko. Středočeský kraj tuto situaci dlouhodobě sleduje a již při schvalování první krajské koncepce ochrany přírody a krajiny v roce 2006 tento dokument obsahoval myšlenku nutnosti prověřit možnost vyhlášení Národního parku na Křivoklátsku. V rezortu ministerstva životního prostředí pak byl vypracován vlastní návrh, který byl projednáván v období 2008-2011. Následně ještě v roce 2013, proces vyhlášení i přes vypořádání připomínek k návrhu však nebyl dokončen. V roce 2017 pak došlo k zásadní legislativní úpravě procesu vyhlášení národních parků přijetím novely zákona 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Ze strany rezortu ministerstva životního prostředí bylo deklarováno, že zájem na vyhlášení národního parku na Křivoklátsku přetrvává, z hlediska veřejné poptávky však byly řešeny přednostně jiné priority a tak se na přípravě zatím nepokračovalo.

Z odborného hlediska byly podkladové materiály připravovány pracovníky Agentury ochrany přírody a krajiny z pověření ministerstva a i nadále převládá odborný názor, že tak jak byl zpracován návrh na vyhlášení Národního parku v letech 2008 -2011, vyhovuje v současnosti základní vymezení území i odstupňované podmínky ochrany. Z hlediska vývoje legislativy je však nutné podklady dopracovat a aktualizovat. Nový pohled na ochranu lze jistě chápat i v kontextu měnící se politické významnosti opatření, která reagují na klimatické změny.

Uvažuje se tak nadále vyhlášovat park na rozloze 102 km², což je přibližně 16% území dnešní chráněné krajinné oblasti. Ve srovnání se současnými našimi národními parky je navrhovaná výměra blíže menším dvěma parkům – NP Podyjí 63 km² a NP České Švýcarsko 80 km². Navržené území je tvořeno z 96% lesní půdou. V navrženém území se nachází jen jedna obec se zastavěným územím. Dalších 16 obcí má na území navrhovaného národního parku spravované katastrální území představované převážně státní lesní půdou. Z majetkového hlediska patří 97% pozemků do vlastnictví státu (většinou ve správě státních podniků Lesy české republiky s. p. a Vojenské lesy a statky s. p.). Území navrhovaného národního parku je téměř neobydlené, s výjimkou lesního hospodaření a výkonu práva myslivosti zde neprobíhá žádná významná hospodářská činnost, která by musela být z důvodů ochrany přírody omezována. Na území se nachází v současnosti 3 národní přírodní rezervace, do nichž je povolen vstup pouze po značených cestách. Dále je zde 8 přírodních rezervací a na 97% území se nachází Ptačí oblast Křivoklátsko. V existujícím návrhu před změnou legislativy bylo navrženo rozdělení do 3 zón odstupňované ochrany. Návrh nepočítá s rozšiřováním ploch se zákazem vstupu mimo značené cesty. Pro nové vyhlášení je nutné podle současné právní úpravy nahradit návrh 3 zón

návřhem vymezující zónu přírodní, zónu přírodě blízkou, zónu soustředěné péče o přírodu a zónu kulturní krajiny. Lze předpokládat, že zóna kulturní krajiny bude vázána na území obce Karlova Ves a ostatní zóny budou zastoupeny rovnoměrně.

Z hlediska lesa a péče o něj je na území navrhovaného národního parku zásadní stanovení priority ochrany přírody nad lesními hospodářskými zájmy. Zde jsou potenciální střety těchto veřejných zájmů při vyhlášení národního parku. Z hlediska složení lesních porostů bylo na území navrženého národního parku k roku 2010 evidováno jen 13 % jehličnatých kultur a nutno poznamenat, že při probíhající kůrovcové kalamitě byla řada těchto porostů skácena a již nebudou obnovovány jako jehličnaté kultury. Proto zde nehrozí plošné úhyny jehličnatých lesů známé z jiných částí republiky (Šumava, Jeseníky, Českomoravská vrchovina, České Švýcarsko, Lužické hory, Brdy).

Lze předpokládat, že k vlastnímu návrhu vyhlášení národního parku budou vznášeny výhrady ze strany myslivecké veřejnosti. Dnešní stav organizace mysliveckého hospodaření však ukazuje, že se jedná o činnost, která stav přírodního prostředí negativně ovlivňuje – například poškozením genofondu jelena evropského - původní zvěře typické pro Křivoklátsko. Vyhlášením národního parku by došlo k zásahu do vymezených honiteb. Tento zásah lze ale vypořádat, tak aby současně platná práva pro výkon práva myslivosti nebyla dotčena.

Hlavními důvody, proč vyhlášovat na Křivoklátsku národní park, je zajištění dlouhodobé existence území s vysokou biodiverzitou. Ačkoli řada opatření prováděných současnými správci státního majetku byla motivována udržením biodiverzity za současného přírodě blízkého hospodaření, což je v ochraně přírody forma chráněných krajinných oblastí, tak se ukazuje, že i pod tlakem dalších globálních civilizačních vlivů a urbanizace krajiny dochází z dlouhodobého hlediska ke stále vyššímu stupni ohrožení řady druhů a společenstev a tím i k poklesu biodiverzity. Právě ochrana biodiverzity z pohledu národního i globálního významu má v národním parku prioritu a jsou jí plně podřízeny ostatní činnosti. Vyhlášení národního parku na území Středočeského kraje znamená zcela nepochybně i zvýšení mezinárodní prestiže a kulturního povědomí veřejnosti. Vyhlášení národního parku samo o sobě vytváří i růst příležitostí pro místní obyvatelstvo žijící v okolí parku nabízet služby návštěvníkům národního parku. Vztah veřejnosti k ochraně přírody Křivoklátska je možno dokumentovat na příkladu posledního návrhu realizace protipovodňových opatření na Berounce návrhem vytvoření vodního díla na Křivoklátsku. Veřejnost, která se proti tomuto návrhu zasahujícího do Křivoklátské krajiny ostře ohradila, je ochraně přírody na Křivoklátsku vesměs příznivě nakloněna. Křivoklátsko je i významnou oblastí pro rekreaci občanů z větších měst – Prahy, Kladna, Berouna, Rakovníka. Udržení vysoké kvality přírody má pro tyto rekreační aktivity zcela jistě zásadní význam.

Národní parky jsou vyhlášovány v České republice zákonem a příprava vyhlášení přísluší ministerstvu životního prostředí. Středočeský kraj může tento proces podpořit deklarací zájmu na vyhlášení ochrany formou zřízení národního parku. V tomto procesu jsou pak následně zapojeny všechny dotčené samosprávy, které mohou zcela legitimně uplatnit své zájmy v území v konfrontaci s návrhy ochranných podmínek. Středočeský kraj jako dotčená samospráva vyššího územního celku může sehrát i koordinační roli při vypořádávání požadavků samospráv v rámci projednávání návrhu na vyhlášení národního parku.

Výbor pro životní prostředí se na svém zasedání s problematikou přípravy vyhlášení národního parku seznámil i v rámci terénní exkurze. Na základě zhodnocení kvality a významu území Rada SK a Výbor pro ŽP doporučuje zastupitelstvu přijmout navržené usnesení, které směřuje k inicializaci procesu vyhlášení národního parku.